

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maakaasumarkkinalakia ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2009/73/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/692.

Maakaasumarkkinalakiin lisättäisiin muutosdirektiivin mukainen yhdysputken määritelmä.

Maakaasumarkkinalain säännöksiä, jotka koskevat uuden infrastruktuurin vapauttamista eräistä maakaasuverkkojen sääntelyyn liittyvistä velvoitteista, esitetään muutettavaksi muutosdirektiivin vaatimusten mukaisesti. Vapautusmenettely ulotettaisiin koskemaan Suomen ja kolmansien maiden välisiä uusia yhdysputkia. Lisäksi täydennettäisiin vapautuksen myöntämisen edellytyksiä ja menettelyn sääntöjä.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin säännös sääntelyviranomaisten välisestä yhteistyöstä Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken sääntelyyn liittyvissä kysymyksissä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	3
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	6
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 Tavoitteet	6
2.2 Pääasiallinen sisältö	7
3 Nykytila ja sen arviointi.....	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	10
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	10
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	10
6 Lausuntopalaute.....	10
7 Säännöskohtaiset perustelut	10
7.1 Maakaasumarkkinalaki	10
7.2 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta	11
8 Voimaantulo	12
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUKSET	13
1. Laki maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n muuttamisesta.....	13
2. Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta.....	14
LIITE	16
RINNAKKAISTEKSTIT	16
1. Laki maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n muuttamisesta.....	16
2. Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta.....	18

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esityksen valmisteluun on johtanut Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/692 maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2009/73/EY¹ muuttamisesta² (jäljempänä *muutosdirektiivi*). Muutosdirektiivin tavoitteena on laajentaa Euroopan unionin maakaasumarkkinasäännösten soveltamisala koskemaan kolmansista maista tulevia ja niihin meneviä kaasunsiirotputkia.

Jäsenvaltioiden on tullut saattaa muutosdirektiivin edellyttämä lainsäädäntö voimaan viimeistään 24.2.2020.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Komissio antoi 8.11.2017 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 2009/73/EY muuttamisesta (COM(2017) 660 final)³ ja ehdotukseen liittyvän suppean vaikutusten arvioinnin SWD(2017) 368 final⁴.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle ehdotusta koskevan selvityksen E 107/2017 vp 29.11.2017.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle ehdotusta koskevan kirjelmän U 30/2018 vp⁵ 31.5.2018. Valtioneuvosto suhtautui lähtökohtaisesti myönteisesti komission ehdotukseen, jonka mukaan EU:n maakaasumarkkinoita koskevat vaatimukset (erityisesti kolmannen osapuolen verkkoonpääsy, siirtoverkonhaltijan eriyttäminen, siirtomaksujen ja -ehtojen sääntely sekä toiminnan avoimuus) ulotettaisiin jäsenvaltioista kolmansiin maihin suuntautuviin yhdysputkiin EU:n lainkäyttövallan rajaan asti. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan EU:n maakaasumarkkinalainsäädännön soveltamisalan laajentaminen kolmansista maista tuleviin yhdysputkiin oli lähtökohtaisesti perusteltua jäsenvaltioiden alueilla, mukaan lukien aluevedet, sijaitsevien putkien osalta ja vastasi siltä osin EU:n sisämarkkina- ja energiaunionipolitiikan tavoitteita. Valtioneuvosto katsoi, että ehdotettu soveltamisalan laajennus vastasi myös kansallisten maakaasumarkkinoiden uudistuspolitiikkaa. Suomen kansallisessa lainsäädännössä oli jo aiemmin säädetty, että mainitut vaatimukset koskevat myös kolmansiin maihin suuntautuvia yhdysputkia, kuten Suomen ja Venäjän yhdysputkea.

Valtioneuvosto katsoi, että ehdotukseen liittyi kuitenkin useita oikeudellisia kysymyksiä, jotka tuli selvittää ehdotuksen jatkovalmistelussa.

Valtioneuvosto suhtautui varauksellisesti direktiivin soveltamisalan ulottamiseen talousvyöhykkeellä kulkeviin maakaasuputkiin. Ehdotuksen ja YK:n merioikeusyleissopimuksen

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1580124579995&uri=CELEX:32009L0073>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1580124440387&uri=CELEX:32019L0692>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:52017PC0660>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52017SC0368>

⁵ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_30+2018.aspx

(SopS 49—50/1996)⁶ välinen suhde katsottiin oikeudellisesti epäselväksi ja ongelmalliseksi. Sopimus antaa rantavaltioille vain rajoitetusti toimivaltaa talousvyöhykkeellä. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan jatkoneuvotteluissa tuli varmistaa, että direktiiviehdotus on yhdenmukainen YK:n merioikeusyleissopimuksen kanssa. Ehdotuksen johdanto-osan talousvyöhykettä koskeva maininta tuli poistaa, ja lisäksi oli huomioitava, ettei säädöksen johdanto-osaan sisällytetä oikeudellisesti sitoviksi tarkoitettuja kirjauksia.

Valtioneuvosto näki yhdysputken määritelmän muuttamiseen perustuvan sääntelytavan jossakin määrin ongelmalliseksi, koska määritelmän muuttaminen laajentaisi myös maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 715/2009 (jäljempänä *maakaasuverkkoasetus*) ja sen nojalla annetun johdetun lainsäädännön soveltamisalaa. Valtioneuvosto piti hyvänä, että asetuksessa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä otettaisiin riittävästi huomioon kolmansiin maihin suuntautuvan maakaasukaupan erityispiirteet.

Valtioneuvosto katsoi, että direktiivissä tulisi pyrkiä jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisten ja kolmansien maiden asianomaisten viranomaisten väliseen yhteistyöhön kolmansiin maihin suuntautuvien siirtoputkien sääntelyssä, mutta ei asettaa jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisille tähän liittyviä yhteistyövelvoitteita.

Komission ehdotuksen mukaan ennen direktiivin voimaantuloa käyttöön otetut yhdysputket voisivat tiettyjen edellytysten täytyessä saada poikkeuksen direktiivin keskeisistä velvoitteista. Valtioneuvosto katsoi, että Suomen soveltaman eristyneiden markkinoiden poikkeuksen tuli olla ensisijainen ehdotettuun uuteen poikkeukseen nähden.

Valtioneuvosto ei pitänyt tarpeellisenä sitä, että kolmasmaayhteyksien käytön kaupallisten periaatteiden tulisi aina perustua siitä tehtyyn kansainväliseen sopimukseen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tämältyypisten kansainvälisten sopimusten tekeminen olisi luontevinta rajata sellaisiin tapauksiin, joissa olisi erityisiä tapauskohtaisia syitä ratkoa kolmasmaayhteyden sääntelyyn liittyviä ongelmia erillisellä kansainvälisellä sopimuksella.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi 20.6.2018 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä (TaVL 37/2018 vp)⁷. Talousvaliokunta korosti, että ehdotuksen tarkoituksenmukaisuutta tulee arvioida pidempiaikaisten energiapoliittisten tavoitteiden muodostamaa taustaa vasten. Valiokunta korosti, että maakaasua koskevan sääntely-ympäristön tavoitteena tulee olla erityisesti kaasun hankintakanavien monipuolistaminen, toimitus- ja huoltovarmuuden parantaminen ja kilpailun saaminen kaasun tarjontaan. Talousvaliokunta piti ehdotuksen tavoitteita kannatettavina sen osalta, että ehdotuksella ulotetaan EU:n maakaasumarkkinoita koskevat vaatimukset jäsenvaltioista kolmansiin maihin suuntautuviin yhdysputkiin EU:n lainkäyttövallan rajaan asti. Keskeisistä ehdotuksista lainsäädännön soveltamisalan laajentaminen välillä liittymispiste EU-verkkoon—jäsenvaltion raja (ml. aluevedet) voisi vahvistaa EU:n ja jäsenvaltioiden asemaa suhteessa kolmansista maista tuleviin toimijoihin. Se myös selkiyttäisi osaltaan vallitsevaa oikeustilaa ja vastaisi EU:n sisämarkkina- ja energiapolitiikan tavoitteita. Valiokunta piti tärkeänä varmistaa sääntelyn yhteensopivuus YK:n merioikeusyleissopimuksen kanssa ja rajata talousvyöhyke pois ehdotuksen soveltamisalasta. Talousvaliokunta piti vaikutusarvioinnin puuttumista käsiteltävän ehdotuksen kaltaisissa hankkeissa ongelmallisena. Näillä huomautuksilla eduskunnan talousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan.

⁶ https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1996/19960050/19960050_2

⁷ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/TaVL_37+2018.aspx

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta antoi 4.10.2018 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmään (UaVL 11/2018 vp)⁸. Ulkoasiainvaliokunta totesi ehdotukseen sisältyvällä toimivallan mahdollisella siirrolla jäsenmailta EU:lle olevan laajakantoisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia ja olevan tärkeää, että ehdotus valmistellaan huolella. Toimivallan siirtoon saattaa valiokunnan mielestä sisältyä riskejä, jos Euroopan komissio ei pysty tunnistamaan asiaan liittyviä suuria kansallisia intressejä. Valiokunta piti tärkeänä, että siirrettäessä päätösvaltaa kansalliselta tasolta EU:n tasolle on pystyttävä luottamaan kansallisten intressien tasapuoliseen tunnistamiseen ja kohteluun. Tässä mielessä valiokunta piti ongelmallisena, että käsiteltävänä olevassa hankkeessa ei ole tehty vaikutusarviointia, jossa muun muassa edellä mainittuja asioita olisi voitu käsitellä. Toinen direktiivimuutokseen liittyvä keskeinen huoli koski muutosehdotuksen suhdetta YK:n merioikeusyleissopimukseen. Ulkoasiainvaliokunta painotti kansainvälisten sopimusten koskemattomuuden tärkeyttä osana kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän ylläpitämistä ja piti keskeisen tärkeänä ristiriidan poistamista rajaamalla talousvyöhyke ehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Ulkoasiainvaliokunta katsoi ehdotukseen liittyvän sekä ympäristöllisiä että merkittäviä kaupallisia intressejä ja ulko- ja turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia. Erityisen vahvoina nämä ulottuvuudet ovat valiokunnan mukaan näkyneet Nord Stream 2 -maakaasuputkesta käydyssä keskustelun ympärillä. Ulkoasiainvaliokunta totesi Suomen suhtautuneen hankkeeseen neutraalisti pitäen hanketta kaupallisena hankkeena, joka pitää pystyä toteuttamaan samalla tavalla kuin muutkin kaupalliset energiahankkeet, mikäli se täyttää EU-sääntelyn, kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön asettamat edellytykset, joista ympäristökriteerien täyttyminen oli tärkein. Ukrainan osalta valiokunta painotti EU:n sitoutuneen Ukrainan tukemiseen ja uudistamiseen ja piti toivottavana, että Ukrainan kaasutoimitusten kauttakulkuun liittyviin ongelmiin ja huoliin löydetään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Ulkoasiainvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan korostaen sekä edellä esitettyjä näkökohtia että tarvittavien selvitysten tekemistä ennen Suomen lopullisen kannan muodostamista.

Eduskunnan suuri valiokunta antoi 30.11.2018 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä (SuVL 10/2018 vp)⁹. Suuri valiokunta piti vakavana puutteena, että komissio ei ole teettänyt ehdotuksesta vaikutustenarviointia, ja katsoi, että valtioneuvoston tulee ajaa vaikutustenarvioinnin teettämistä neuvoston toimesta. Suuri valiokunta totesi, että Suomi on suhtautunut NordStream 2 -hankkeeseen neutraalisti pitäen hanketta kaupallisena hankkeena, joka pitää pystyä toteuttamaan samalla tavalla kuin muutkin kaupalliset energiahankkeet, mikäli se täyttää EU-sääntelyn, kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön asettamat edellytykset, joista ympäristökriteerien täyttyminen oli tärkein. Valiokunta muistutti, että EU:n perussopimuksen mukaan ulko- ja turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon sovelletaan omaa menettelyä, johon liittyy muun muassa jäsenvaltioiden yksimielisyyden vaatimus. Myös suuri valiokunta piti hyvin ongelmallisena direktiiviehdotuksen tavoitetta ulottaa unionin sääntelyvalta jäsenvaltioiden talousvyöhykkeillä oleviin kaasuputkiin. Valiokunta katsoi, että tehtävän vaikutustenarvioinnin yhteydessä on välttämätöntä selvittää, miten mahdollinen EU:n luoma ennakkotapaus merioikeusyleissopimuksen soveltamisessa heijastuisi Suomen arktisia alueita koskevien tavoitteiden toteutusmahdollisuuksiin. Suuri valiokunta katsoi, että maakaasua koskevan EU-sääntelyn tavoitteena tulee olla kaasun tarjonnan monipuolistaminen, toimitus- ja huoltovarmuuden parantaminen ja kilpailun lisääminen kaasun tarjontaan. Näiden tavoitteiden edellytyksenä on tasa-puolinen ja ennustettava säädöskehikko, johon sisältyy myös WTO:n sääntöjen edellyttämä unionin lainsäädännön syrjimättömyys. Riittävien investointien saaminen unionin energiainfrastruktuurin kehittämiseen edellyttää luottamusta siihen, ettei investointeihin vaikuttavaa lain-

⁸ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/UaVL_11+2018.aspx

⁹ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_10+2018.aspx

säädäntöä muuteta taannehtivasti ilman lainsäädännön tavoitteisiin liittyvää syytä. Suuri valio-kunta ilmoitti yhtyvänsä valtioneuvoston kantaan korostaen perusteluosassa eriteltyjen selvitys-ten tarpeellisuutta.

Muutosdirektiiviehdotusta käsiteltiin EU:n neuvostossa ja sen valmisteluelimissä marraskuusta 2017 huhtikuuhun 2019. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoi lausuntonsa direktiiviehdo-tuksesta 18.4.2018 (2018/C 262/11)¹⁰ ja Euroopan alueiden komitea 16.5.2018 (COR 2017/05833)¹¹.

Euroopan parlamentin vastuuvaliokuntana toimi teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta (ITRE). Vastuuvaliokunta käsitteli muutosdirektiiviehdotusta asianumerolla 2017/0294(COD). Vastuuvaliokunta hyväksyi mietintönsä 21.3.2018 (A/2018/0143)¹². Euroopan parlamentti hy-väksyi muutosdirektiiviehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 4.4.2019 (TA/2019/0342)¹³.

EU:n neuvosto hyväksyi muutosdirektiiviehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 15.4.2019.

Muutosdirektiivi julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 3.5.2019 (EUVL L 117, 3.5.2019, s. 1—7)¹⁴.

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi esitysehdotuksesta 9.4.2020 lausunnot ulkoministeriöltä, Energiavirastolta, Energiateollisuus ry:ltä, Suomen Kaasuyhdistys ry:ltä ja järjestelmävastaa-valta siirtoverkonhaltijalta Gasgrid Finland Oy:ltä.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tavoitteet

Muutosdirektiivillä pyritään puuttumaan maakaasun sisämarkkinoiden toteuttamisen esteisiin, jotka johtuvat siitä, ettei unionin markkinasääntöjä sovelleta kolmansista maista tuleviin ja nii-hin meneviin kaasunsiirtoputkiin. Direktiivillä pyritään varmistamaan, että kahta tai useampaa jäsenvaltiota yhdistäviin kaasunsiirtoputkiin sovellettavia sääntöjä sovelletaan myös kolman-sista maista tuleviin ja niihin meneviin kaasunsiirtoputkiin unionin alueella. Näin luodaan yh-denmukainen oikeudellinen kehys unionin alueelle samalla kun vältetään kilpailun vääristymi-nen energian sisämarkkinoilla unionissa ja kielteiset vaikutukset toimitusvarmuuteen. Muutok-set lisäävät myös läpinäkyvyyttä ja tarjoavat sovellettavien sääntöjen suhteen oikeudellista var-muutta markkinaosapuolille, etenkin kaasuinfrastruktuuriin investoijille ja verkon käyttäjille.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:52018AE0170>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:52017AR5833>

¹² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=EP:P8_A\(2018\)0143](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=EP:P8_A(2018)0143)

¹³ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=EP:P8_TA\(2019\)0342](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=EP:P8_TA(2019)0342)

¹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32019L0692>

2.2 Pääasiallinen sisältö

Muutosdirektiivin seurauksena EU:n maakaasumarkkinalainsäädäntöä aletaan soveltaa jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiin yhdysputkiin niiden EU:n lainkäyttövallan rajaan ulottuvaan osaan saakka. Muutos toteutetaan yhdysputken (interconnector) määritelmää muuttamalla. Alkuperäisessä direktiivissä yhdysputkella tarkoitetaan jäsenvaltioiden välistä yhdysputkea, kun muutosdirektiivissä sillä tarkoitetaan lisäksi kolmanteen maahan menevää yhdysputkea jäsenvaltioiden alueen tai kyseisen jäsenvaltion aluemerén rajaan saakka. Direktiiviä ei siten sovelleta jäsenvaltioiden talousvyöhykkeillä, mikä puolestaan oli komission alkuperäisen ehdotuksen tarkoituksena.

Valitulla sääntelytekniikalla on merkittävä liitännäisvaikutus. Direktiivin määritelmää sovelletaan myös maakaasuverkkoasetuksessa ja sen nojalla annetussa johdetussa lainsäädännössä. Näillä säädöksillä annetaan maakaasun sisämarkkinoita koskevat yksityiskohtaiset säännökset. Määritelmän muutoksen seurauksena näitä säädöksiä sovelletaan myös kolmansiin maihin suuntautuviin yhdysputkiin, ellei kussakin säädöksessä ole erikseen rajattu tällaisia yhdysputkia säädöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Muutosdirektiivin mukaan siirtoverkon hallintaa ja omistusta koskevat eriyttämissäännökset koskevat myös kolmansiin maihin suuntautuvia yhdysputkia. Direktiivin mukainen sääntely ulotetaan myös kolmansista maista tuleviin tuotantovaiheen putkistoihin.

Jäsenvaltioiden kansallisten sääntelyviranomaisten sääntelytoimivalta ulotetaan kolmansiin maihin suuntautuviin yhdysputkiin. Kansallisille sääntelyviranomaisille annetaan myös toimivalta tehdä sääntely-yhteistyötä kolmansien maiden asianomaisten viranomaisten kanssa.

Muutosdirektiiviin sisältyy kolmansiin maihin meneviä ja niistä tulevia siirtoputkia koskeva poikkeus, jonka mukaan jäsenvaltio voi päättää ennen 23.5.2019 valmistunutta, kolmanteen maahan suuntautuvaa yhdysputkea koskevasta määräaikaisesta poikkeuksesta direktiivin siirtoverkonhaltijan eriyttämistä (9, 10 ja 11 artikla), kolmannen osapuolen verkkoonpääsyä (32 artikla) ja siirtomaksujen ja ehtojen sääntelyä (41 artiklan 6, 8 ja 10 kohta) koskeviin vaatimuksiin. Edellytyksenä poikkeuksen käyttämiselle on, että poikkeus ei vaaranna kilpailua, markkinoiden tehokasta toimintaa tai kaasun toimitusvarmuutta unionissa.

Muutosdirektiivillä muutetaan maakaasuverkkoasetuksen ja sen nojalla annettujen verkkosääntöjen soveltamisalaa. Yhdysputket kolmansiin maihin tulevat EU:n lainkäyttövallan alueella sijaitsevilta osiltaan sisämarkkinasääntöjen piiriin. Tämä koskee myös Suomen ja Venäjän yhdysputkea Suomen alueen osalta.

Neuvoston oikeuspalvelun antaman lausunnon mukaan direktiivin hyväksymisen seurauksena unionilla on yksinomainen ulkoinen toimivalta tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia niistä tulevien ja niihin menevien siirtoputkien toiminnasta, kun sopimukset voivat vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Muutosdirektiivin 49 b artiklaan on sisällytetty säännökset valtuusmenettelystä, jota noudattaen jäsenvaltion ja kolmannen maan väliset olemassa olevat sopimukset siirtoputkien tai tuotantovaiheen putkiston toiminnasta voidaan pitää voimassa, kunnes myöhemmin tehtävä sopimus unionin ja saman kolmannen maan välillä tulee voimaan tai kunnes jäsenvaltio sopii sopimuksen uusimisesta tai uudesta sopimuksesta kolmannen maan kanssa. Artiklan mukaan komissio antaa asianomaiselle jäsenvaltiolle luvan aloittaa viralliset neuvottelut kolmannen maan kanssa sellaisen siirtoputken osan osalta, joka voi vaikuttaa unionin yhteisiin sääntöihin, jollei se katso, että tällaisten neuvottelujen aloittaminen: a) on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa muutoin kuin koskien unionin ja jäsenvaltioiden

välisen toimivallan jakoon liittyviä yhteensopimattomuuksia; b) on haitallista maakaasun sisämarkkinoiden toiminnalle, kilpailulle tai toimitusvarmuudelle jäsenvaltiossa tai unionissa; c) vaarantaa unionin ja kolmannen maan hallitustenvälisiä sopimuksia koskevien vireillä olevien neuvottelujen tavoitteet; d) on syrjivää. Komissio voi antaa jäsenvaltiolle luvan aloittaa kysymyksessä olevat neuvottelut tai kieltäytyä antamasta lupaa niihin. Komissio voi myös antaa ohjeita ja pyytää erityisten lausekkeiden sisällyttämistä suunniteltuun sopimukseen. Jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle neuvottelutulos ennen sopimuksen allekirjoittamista kolmannen maan kanssa ja toimitettava komissiolle neuvotellun sopimuksen teksti. Jos komissio toteaa, että neuvottelujen tuloksena on syntymässä sopimus, joka noudattaa valtuussäännöksen edellytyksiä, se antaa jäsenvaltiolle luvan sopimuksen allekirjoittamiseen. Komissio voi myös kieltäytyä antamasta lupaa jäsenvaltiolle tehdä mainittua sopimusta.

Muutosdirektiivin 48 a artiklan mukaan direktiivillä ei vaikuteta siirtoverkonhaltijoiden tai muiden talouden toimijoiden vapauteen pitää voimassa tai tehdä teknisiä sopimuksia asioista, jotka koskevat jäsenvaltion ja kolmannen maan välisten siirtoverkkojen toimintaa edellyttäen, että kyseiset sopimukset ovat yhteensopivia unionin oikeuden ja asianomaisten jäsenvaltioiden kansallisten sääntelyviranomaisten asiaan kuuluvien päätösten kanssa. Tällaisista sopimuksista on ilmoitettava asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisille.

3 Nykytila ja sen arviointi

Muutosdirektiivin säännökset on saatettu pääosin voimaan Suomessa voimassa olevien maakaasumarkkinalain (587/2017), maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetun lain (588/2017; jäljempänä *eriyttämislaki*) ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetulla lain (590/2013, jäljempänä *valvontalaki*) säännöksillä. Muutosdirektiivistä aiheutuu tämän vuoksi vain yksittäisiä teknisluontoisia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöömme.

Maakaasumarkkinalain soveltamisala on yleinen. Lain 2 §:n mukaan lakia sovelletaan maakaasun ja nesteytetyn maakaasun maahantuontiin, vientiin, siirtoon, jakeluun, toimitukseen ja varastointiin (maakaasumarkkinat). Maakaasumarkkinalakia sovelletaan Suomen alueella ja aluemerellä Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Taloudellinen sääntely Ahvenanmaan maakunnassa kuuluu maakunnan itsehallinnon piiriin, minkä vuoksi valtakunnan maakaasumarkkinalainsäädäntöä ei sovelleta maakunnassa. YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaisesti maakaasumarkkinalakia ei sovelleta myöskään Suomen talousvyöhykkeellä.

Kansallisen sääntelyviranomaisen toimivaltaa sääntelevän valvontalain sekä maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämistä sääntelevän eriyttämislain soveltamisalat ovat yhtenäiset maakaasumarkkinalain kanssa.

Edellä kuvatun johdosta Suomen maakaasulainsäädäntöä sovelletaan kokonaisuudessaan Suomen ja Venäjän välisiin yhdysputkiin aina Suomen maarajaan ja aluemereren raja saakka. Kolmasmaayhteyksiä ei ole Suomen lainsäädännössä rajattu miltään osin soveltamisalan ulkopuolelle. Lähtökohtaisesti direktiivin 2009/73/EY säännöksiä sovelletaan jo nykyisellään Suomen ja kolmansien maiden välisiin yhdysputkiin. Myös kansallisena sääntelyviranomaisena toimivan Energiaviraston sääntelytoimivalta kattaa jo nykyisellään Suomen ja kolmansien maiden väliset yhdysputket.

Maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä säädetään eriyttämislaisissa. Suomi soveltaa direktiivin 2009/73/EY 9 artiklan 1 kohdan mukaista tosiasiallista eriyttämistä, mistä syystä Suomessa ei ole velvollisuutta täytäntöönpanna muutosdirektiivin muihin eriyttämisvaihtoehtoihin liittyviä säännöksiä.

Muutosdirektiivin tuotantovaiheen putkistoja koskevien säännösten osalta Suomen ei tarvitse tehdä täytäntöönpanotoimenpiteitä, koska Suomessa tai sen lähialueella kolmansissa maissa ei ole maakaasuesiintymät mahdollistavia geologisia olosuhteita. Jos Suomen ja Venäjän välille rakennettaisiin lisäyhteyksiä, ne olisivat Suomen lähialueiden geologisten olosuhteiden vuoksi Suomen ja Venäjän siirtoverkkoja yhdistäviä yhdysputkia, eivät tuotantovaiheen putkistoja. Suomelta ei ole aiemminkaan edellytetty tuotantovaiheen putkistoihin liittyviä täytäntöönpanotoimia direktiivin 2009/73/EY osalta.

Muutosdirektiivin 49 a artikla sisältää option poikkeusmenettelystä, jonka jäsenvaltio voi ottaa käyttöön ennen 23.5.2019 valmistuneiden yhdysputkien osalta. Artiklan mukaan jäsenvaltio voi päättää tietyin edellytyksin poiketa direktiivin 2009/73/EY 9, 10, 11 ja 32 artiklasta ja 41 artiklan 6, 8 ja 10 kohdasta. Koska artikla tarjoaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden poikkeukseen, artikla ei edellytä täytäntöönpanotoimia Suomessa, ellei Suomi sovelle poikkeusmenettelyä.

Muutosdirektiivin 49 b artikla käsittelee jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten sopimusten tekemiseen liittyvää valtuusmenettelyä, jota sovelletaan jäsenvaltion ja kolmannen maan välisen yhdysputken toimintaa koskeviin hallitustenvälisiin sopimuksiin. Artikla on osoitettu jäsenvaltioille ja komissiolle. Artikla ei luo oikeuksia tai velvoitteita yrityksille tai luonnollisille henkilöille. Jäsenvaltion velvollisuus noudattaa artiklassa säädettyä menettelyä perustuu suoraan 49 b artiklan säännöksiin. Artikla ei siten edellytä täytäntöönpanotoimia Suomessa.

Aiemmin annettujen säännösten ja tehtyjen sääntelyratkaisujen vuoksi muutosdirektiivi edellyttää Suomen saattavan kansallisen lainsäädäntönsä osaksi käytännössä ainoastaan muutosdirektiivin yhdysputken uuden määritelmän sekä eräitä direktiivin 2009/73/EY uuden infrastruktuurin vapautusmenettelyä ja sääntelyviranomaisten kansainvälistä yhteistyötä koskevia muutoksia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Määritelmiä koskevaan maakaasumarkkinalain 3 §:ään esitetään lisättäväksi muutosdirektiivin mukainen yhdysputken määritelmä.

Maakaasumarkkinalain 93 §:n säännöksiä, jotka koskevat uuden infrastruktuurin vapauttamista eräistä maakaasuverkkojen sääntelyyn liittyvistä velvoitteista, esitetään muutettavaksi muutosdirektiivin vaatimusten mukaisesti. Vapautusmenettely ulotettaisiin koskemaan myös Suomen ja kolmansien maiden välisiä uusia yhdysputkia. Lisäksi täydennettäisiin vapautuksen myöntämisen edellytyksiä ja menettelyn sääntöjä.

Viranomaisten valvontayhteistyötä koskevaan valvontalain 27 §:ään lisättäisiin säännös sääntelyviranomaisten välisestä yhteistyöstä Suomen ja kolmannen maan välisen yhdysputken sääntelyyn liittyvissä kysymyksissä.

Ehdotetuilla säännöksillä ei olisi käytännössä vaikutuksia maakaasualan yrityksiin tai maakaasun käyttäjiin taikka viranomaisten toimintaan. Käytettävissä olevan tuontikapasiteetin ja ennustetun maakaasun kysynnän perusteella on epätodennäköistä, että Suomen ja kolmansien maiden välille rakennettaisiin uusia yhdysputkia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Muutosdirektiivin 49 a artikla sisältää option jäsenvaltion ja kolmannen maan välisten kaasunsiirtoputkien sääntelyä koskevasta poikkeusmenettelystä, jonka jäsenvaltio voi ottaa halutesaan käyttöön artiklassa tarkoitettujen kaasunsiirtoputkien osalta. Artiklan mukaan sellaisten jäsenvaltion ja kolmannen maan välisten kaasunsiirtoputkien osalta, jotka ovat valmistuneet ennen 23.5.2019, se jäsenvaltio, jossa tällaisen siirtoputken ensimmäinen jäsenvaltioiden verkossa sijaitseva liitäntäpiste sijaitsee, voi päättää poiketa 9, 10, 11 ja 32 artiklasta ja 41 artiklan 6, 8 ja 10 kohdasta alueellaan ja aluemerellään sijaitsevista tällaisen kaasunsiirtoputken osissa objektiivisista syistä, kuten tehdyn investoinnin takaisinmaksun mahdollistamiseksi tai toimitusvarmuuteen liittyvistä syistä, sillä edellytyksellä, että poikkeus ei haittaa kilpailua maakaasun sisämarkkinoilla tai niiden tehokasta toimintaa eikä toimitusvarmuutta unionissa.

Optiota voitaisiin mahdollisesti soveltaa Suomen ja Venäjän väliseen yhdysputkeen. Koska yhdysputki on jo nykyisellään täysimääräisesti maakaasuverkkosääntelyn piirissä ja avattu 1.1.2020 maakaasuntoimitusten kilpailulle, ei olisi Suomen kannalta mielekästä ottaa käyttöön artiklan optiota ja sulkea uudelleen maakaasuntoimittajille järjestetty verkkoonpääsy yhdysputkessa.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Muutosdirektiivin 49 a artikla sisältää option poikkeusmenettelystä, jonka jäsenvaltio voi ottaa käyttöön ennen 23.5.2019 valmistuneiden yhdysputkien osalta. Itämeren alueen jäsenvaltioista poikkeusmenettelyn käyttöönotosta on ilmoittanut ainoastaan Saksa. Muut täytäntöönpanotoimia toistaiseksi ilmoittaneet jäsenvaltiot Ruotsi ja Tanska eivät sen sijaan ole ilmoittaneet ottaneensa käyttöön mainitun artiklan mukaista poikkeusmenettelyä.

6 Lausuntopalaute

Esitysehdotukseen saatiin kaksi lausuntoa. Ulkoministeriö ilmoitti lausunnossaan, että sillä ei ole asiassa lausuttavaa. Gasgrid Finland Oy kannatti ehdotettuja muutoksia.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Maakaasumarkkinalaki

3 §. Määritelmät. Pykälään esitetään lisättäväksi yhdysputken määritelmä. Ehdotetun 4 a kohdan mukaan yhdysputkella tarkoitettaisiin laissa siirtoputkea, joka ylittää Suomen ja toisen EU:n jäsenvaltion välisen rajan tai kulkee sen poikki ja jonka tarkoituksena on yhdistää näiden kansalliset siirtoverkot toisiinsa, sekä Suomen ja kolmannen maan välistä siirtoputkea Suomen alueen tai aluemereren rajaan saakka. Maakaasumarkkinalainsäädäntöä sovellettaisiin kolmansista maista tuleviin ja niihin meneviin siirtoputkiin Suomen alueella lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa, jonka alueella sijaitsevat siirtoputket kuuluisivat maakunnan itsehallinnosta annetun lainsäädännön piiriin.

93 §. Uuden infrastruktuurin vapauttaminen eräistä velvoitteista. Pykälässä säädettäisiin maakaasumarkkinadirektiivin mukaisista vapautuksista, jotka koskisivat uutta merkittävää maakaasuinfrastruktuuria koskevaa investointia. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muutosdirektiivin edellyttämät muutokset. Pykälän soveltamisalaan lisättäisiin myös Suomen ja kolmannen maan väliset yhdysputket.

Pykälän 1 momentin mukaan Energiavirasto voisi hakemuksesta vapauttaa verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja varastointilaitteiston haltijan määräajaksi 16 §:ssä säädetystä siirtovelvollisuudesta, 51 ja 55 §:ssä säädetystä käyttöoikeusmenettelystä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä säädetystä ehtojen, menettelmien ja tariffien vahvistamismenettelystä, jos hakija tekee investoinnin, joka koskee 1) yhdysputkea, 2) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston rakentamista taikka 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun yhdysputken, laitteiston tai varaston kapasiteetin huomattavaa kasvattamista tai niiden muuttamista siten, että uusien maakaasun toimituslähteiden kehittäminen on mahdollista.

Vapautuksen edellytyksistä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Päätös vapautuksesta tulisi tehdä tapauskohtaisesti. Maakaasumarkkinain tavoitteena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä EU:n maakaasun sisämarkkinoille siten, että hyvä maakaasun toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyinen ja riittävän hyvälaatuisen maakaasun saanti voidaan turvata. Toimivien maakaasumarkkinoiden saavuttamisen ensisijaisina keinoina olisivat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen maakaasun toimituksessa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpitäminen maakaasuverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen toiminnassa. Maakaasumarkkinoilla maakaasun maahantuonti, vienti, toimitus ja varastointi perustuisivat taloudelliselle kilpailulle. Energiaviraston tulisi huomioida nämä maakaasumarkkinain tavoitteet vapautuksen edellytyksiä arvioidessaan. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen hakemaa vapautusta arvioitaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon, että käsittelylaitteiston mahdollisesti saaman valtiontuen ehtona on ollut maakaasumarkkinadirektiivin mukaisen pääsyn järjestäminen käsittelylaitteiston palveluihin kolmansille osapuolille. Koska vapautuksessa on kysymys poikkeuksesta lain keskeiseen sisältöön, tulisi sitä koskevaa säännöstä tulkita suppeasti. Vapautus voitaisiin myöntää, jos investointihanke lisäisi kilpailua maakaasun toimituksissa ja parantaisi toimitusvarmuutta. Investointiin liittyvän riskin tulisi olla niin suuri, että investointi ei toteutuisi ilman vapautusta. Uuden infrastruktuurin haltijana tulisi olla oikeushenkilö, joka on ainakin oikeudellisen muotonsa osalta erillinen niistä infrastruktuurin haltijoista, joiden infrastruktuuriin uusi infrastruktuuri liitetään. Investoinnin kustannukset tulisi periä kyseisen uuden infrastruktuurin käyttäjiltä. Vapautus ei saisi haitata kilpailua merkityksellisillä markkinoilla, joihin investointi todennäköisesti vaikuttaa, maakaasun sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä asianomaisten säänneltyjen maakaasuverkkojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen tai varastojen tehokasta toimintaa tai maakaasun toimitusvarmuutta unionissa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin menettelystä, jota Energiaviraston on noudatettava, kun virasto on vastaanottanut pykälässä tarkoitetun hakemuksen tai jos hakijalle myönnetään pykälässä tarkoitettu poikkeuslupa. Momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä ja sillä pantaisiin osittain täytäntöön muutosdirektiivillä täydennettyjä maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan menettelysääntöjä. Energiavirasto olisi momentin nojalla velvollinen noudattamaan erityisesti direktiivin 36 artiklan 3, 4, 8 ja 9 kohdan kansallisille sääntelyviranomaisille osoitettuja menettelymääräyksiä.

7.2 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta

27 §. Viranomaisten valvontayhteistyö. Pykälässä säädetään Energiaviraston ja eräiden muiden viranomaisten välisestä valvontayhteistyöstä.

Pykälään ehdotetaan uutta 2 momenttia, jossa säädettäisiin kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen maahan menevän maakaasunsiirtoputken toiminnan sääntelyä koskevasta sääntelyviranomaisten yhteistyöstä. Momentin mukaan, jos kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen

maahan menevän maakaasunsiirtoputken ensimmäinen yhteenliitännäspiste EU:n jäsenvaltioiden siirtoverkkoon sijaitsisi Suomen alueella tai aluemerellä, Energiavirasto voisi tehdä yhteistyötä kolmannen maan asianomaisten viranomaisten kanssa sekä kuulla näitä tällaisen siirtoputken toimintaan liittyvissä asioissa. Energiaviraston olisi ennen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen aloittamista kuultava muiden asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia varmistaakseen unionin maakaasulainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen siirtoputkeen jäsenvaltioiden alueella ja aluemerellä. Suomen ja EU:n maakaasumarkkinalainsäädännön soveltamisala huomioon ottaen säännöstä ei sovellettaisi Suomen talousvyöhykkeellä kulkevien siirtoputkien sääntelyyn, mikäli niistä ei olisi yhteenliitännäspistettä siirtoverkkoon Suomen alueella tai aluemerellä.

8 Voimaantulo

Jäsenvaltioiden on tullut saattaa muutosdirektiivin noudattamisen edellyttämä lainsäädäntö voimaan viimeistään 24.2.2020. Tämän vuoksi muutosten ehdotetaan tulevan voimaan ensi tilassa.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 18 §:ssä säädetään elinkeinovapaudesta. Pykälän 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvaraistamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp, PeVL 31/2006 vp ja PeVL 35/1998 vp). Perustuslakivaliokunta on tarkastellut sähkö- ja maakaasumarkkinalakien lupajärjestelmiä lausunnoissaan PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp ja PeVL 4/2000 vp.

Maakaasumarkkinalain ehdotetussa 93 §:ssä säädettäisiin uutta infrastruktuuria koskevasta poikkeuslupamenettelystä. Ehdotettu sääntely perustuu unionin energiamarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota nimeämään siirto- ja jakeluverkonhaltijat sekä varmistamaan, että verkkotoimintaa harjoittaa vain jäsenvaltion hyväksymä ja luvan edellytykset täyttävä toiminnanharjoittaja. Luvanvaraisen verkkotoiminnan sääntely perustuu täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoihin säännöksiin, joista ilmenee verkonhaltijalle ja toiminnanharjoittajille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Sääntelylle on unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon ja energiaverkkojen sääntelyn tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta.

Ponsi

Koska muutosdirektiivissä on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 93 §:n 1, 3 ja 6 momentti, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 327/2020, uusi 4 a kohta, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) *yhdysputkella* siirtoputkea, joka ylittää Suomen ja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion välisen rajan tai kulkee sen poikki ja jonka tarkoituksena on yhdistää näiden kansalliset siirtoverkot toisiinsa, sekä Suomen ja kolmannen maan välistä siirtoputkea Suomen alueen tai aluemeren rajaan saakka;

93 §

Uuden infrastruktuurin vapauttaminen eräistä velvoitteista

Energiavirasto voi hakemuksesta vapauttaa verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja varastointilaitteiston haltijan määräajaksi 16 §:ssä säädetystä siirtovelvollisuudesta, 51 ja 55 §:ssä säädetystä käyttöoikeusmenettelystä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä säädetystä ehtojen, menetelmien ja tariffien vahvistamismenettelystä, jos hakija tekee investoinnin, joka koskee:

- 1) yhdysputkea;
- 2) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston rakentamista; taikka
- 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun yhdysputken, laitteiston tai varaston kapasiteetin huomattavaa kasvattamista tai niiden muuttamista siten, että uusien maakaasun toimituslähteiden kehittäminen on mahdollista.

Edellytyksenä vapautuksen myöntämiselle on, että:

- 1) investointi lisää kilpailua maakaasun toimituksissa ja parantaa toimitusvarmuutta;
- 2) investointia ei siihen liittyvien riskien vuoksi tehtäisi ilman vapautusta;
- 3) investoinnin tekevä vapautuksen hakija ei ole investoinnin kohteeseen liittyvän maakaasuverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltija;
- 4) investoinnista aiheutuvat kustannukset peritään investoinnin käyttäjiltä; sekä
- 5) vapautus ei haittaa kilpailua merkityksellisillä markkinoilla, joihin investointi todennäköisesti vaikuttaa, maakaasun sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä asianomaisten säänneltyjen maakaasuverkkojen, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen tai varastojen tehokasta toimintaa tai maakaasun toimitusvarmuutta unionissa.

Kun Energiavirasto on vastaanottanut tässä pykälässä tarkoitettua vapautusta koskevan hakemuksen tai antanut päätöksen tällaiseen hakemukseen, Energiaviraston on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 3, 4, 8 ja 9 kohdassa säädettyä menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 27 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1002/2018, uusi 2 momentti seuraavasti:

27 §

Viranomaisten valvontayhteistyö

Jos kolmannesta maasta tulevan ja kolmanteen maahan menevän maakaasunsiirtoputken ensimmäinen yhteenliitännänpiste Euroopan unionin jäsenvaltioiden siirtoverkkoon sijaitsee Suomen alueella tai aluemerellä, Energiavirasto voi tehdä yhteistyötä kolmannen maan asianomaisten viranomaisten kanssa sekä kuulla näitä tällaisen siirtoputken toimintaan liittyvissä asioissa. Energiaviraston on ennen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen aloittamista kuultava muiden asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia varmistaakseen unionin maakaasulainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen siirtoputkeen jäsenvaltioiden alueella ja aluemerellä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 14.5.2020

Pääministeri

Sanna Marin

HE 68/2020 vp

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

1.

Laki

maakaasumarkkinalain 3 ja 93 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 93 §:n 1, 3 ja 6 momentti, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 327/2020, uusi 4 a kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

4 a) **yhdysputkella** siirtoputkea, joka ylittää Suomen ja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion välisen rajan tai kulkee sen poikki ja jonka tarkoituksena on yhdistää näiden kansalliset siirtoverkot toisiinsa, sekä Suomen ja kolmannen maan välistä siirtoputkea Suomen alueen tai aluemereren rajaan saakka;

93 §

93 §

*Uuden infrastruktuurin vapauttaminen
eräistä velvoitteista*

*Uuden infrastruktuurin vapauttaminen
eräistä velvoitteista*

Energiavirasto voi hakemuksesta vapauttaa verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja varastointilaitteiston haltijan määrääjäksi 16 §:ssä säädetystä siirtovelvollisuudesta, 51 ja 55 §:ssä säädetystä käyttöoikeusmenettelystä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä säädetystä ehtojen, menetelmien ja tariffien vahvistamismenettelystä, jos hakija tekee investoinnin, joka koskee:

Energiavirasto voi hakemuksesta vapauttaa verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ja varastointilaitteiston haltijan määrääjäksi 16 §:ssä säädetystä siirtovelvollisuudesta, 51 ja 55 §:ssä säädetystä käyttöoikeusmenettelystä sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:ssä säädetystä ehtojen, menetelmien ja tariffien vahvistamismenettelystä, jos hakija tekee investoinnin, joka koskee:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

- 1) Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä yhdysputkea;
- 2) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston rakentamista; taikka
- 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun yhdysputken, laitteiston tai varaston kapasiteetin huomattavaa kasvattamista tai niiden muuttamista siten, että uusien maakaasun toimituslähteiden kehittäminen on mahdollista.

- 1) yhdysputkea;
- 2) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston rakentamista; taikka
- 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun yhdysputken, laitteiston tai varaston kapasiteetin huomattavaa kasvattamista tai niiden muuttamista siten, että uusien maakaasun toimituslähteiden kehittäminen on mahdollista.

Edellytyksenä vapautuksen myöntämiselle on, että:

- 1) investointi lisää kilpailua maakaasun toimituksissa ja parantaa toimitusvarmuutta;
- 2) investointia ei siihen liittyvien riskien vuoksi tehtäisi ilman vapautusta;
- 3) investoinnin tekevä vapautuksen hakija ei ole investoinnin kohteeseen liittyvän maakaasuverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltija;
- 4) investoinnista aiheutuvat kustannukset peritään investoinnin käyttäjiltä; sekä
- 5) vapautus ei häiritse maakaasumarkkinoiden kilpailua, maakaasun sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä sen maakaasuverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varaston tehokasta toimintaa, johon investoinnin kohde on liitetty.

Edellytyksenä vapautuksen myöntämiselle on, että:

- 1) investointi lisää kilpailua maakaasun toimituksissa ja parantaa toimitusvarmuutta;
- 2) investointia ei siihen liittyvien riskien vuoksi tehtäisi ilman vapautusta;
- 3) investoinnin tekevä vapautuksen hakija ei ole investoinnin kohteeseen liittyvän maakaasuverkon, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai varastointilaitteiston haltija;
- 4) investoinnista aiheutuvat kustannukset peritään investoinnin käyttäjiltä; sekä
- 5) vapautus ei häiritse *kilpailua merkityksellisillä markkinoilla, joihin investointi todennäköisesti vaikuttaa*, maakaasun sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa eikä *asianomaisten säänneltyjen maakaasuverkkojen*, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen tai varastojen tehokasta toimintaa tai maakaasun toimitusvarmuutta unionissa.

Kun Energiavirasto on vastaanottanut tässä pykälässä tarkoitettua vapautusta koskevan hakemuksen tai antanut päätöksen tällaiseen hakemukseen, Energiaviraston on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 4, 8 ja 9 kohdassa säädettyä menettelyä.

Kun Energiavirasto on vastaanottanut tässä pykälässä tarkoitettua vapautusta koskevan hakemuksen tai antanut päätöksen tällaiseen hakemukseen, Energiaviraston on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 3, 4, 8 ja 9 kohdassa säädettyä menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

2.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 27 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1002/2018, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

27 §

Viranomaisten valvontayhteistyö

Viranomaisten valvontayhteistyö

— — — — —

Jos kolmannesta maasta tulevan ja kolmannen maahan menevän maakaasunsiirtoputken ensimmäinen yhteenliitäntäpiste Euroopan unionin jäsenvaltioiden siirtoverkkoon sijaitsee Suomen alueella tai aluemerellä, Energiavirasto voi tehdä yhteistyötä kolmannen maan asianomaisten viranomaisten kanssa sekä kuulla näitä tällaisen siirtoputken toimintaan liittyvissä asioissa. Energiaviraston on ennen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen aloittamista kuultava muiden asianomaisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia varmistakseen unionin maakaasulainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen siirtoputkeen jäsenvaltioiden alueella ja aluemerellä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
.